

'Ik ben gewiekster dan je denkt'

INTERVIEW

Jan Schouten was voorzitter van FC Den Bosch, debuteert nu op z'n 68ste met zijn eerste roman. Prachtige titel: 'Onland'.

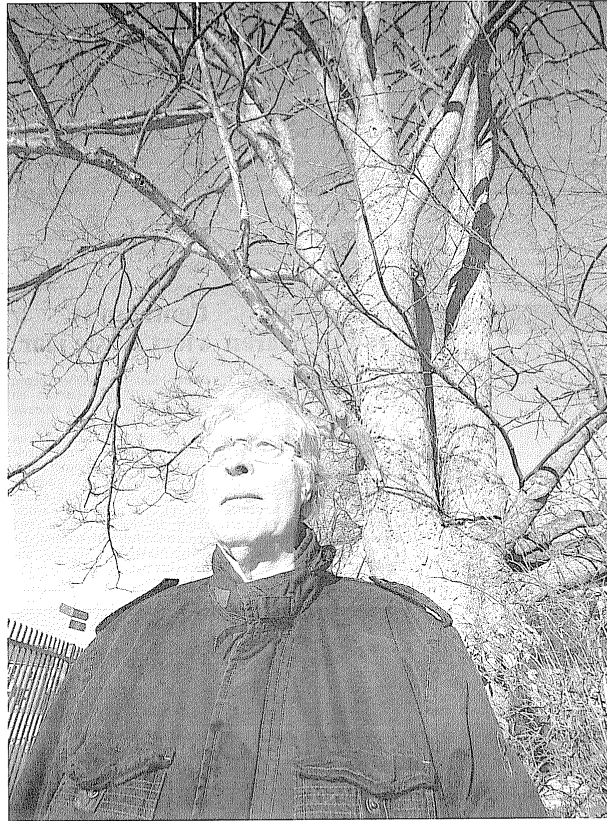
door Henri van der Steen
foto Cor de Kock

Vraag een schrijver nooit of hij misschien zelf de hoofdpersoon is in zijn nieuwe boek; hij zal ontkennen, de vraag als irrelevant beschouwen of gewoon brutaal wegheenen. In het boek 'Onland' van Jan Schouten, de corpulente protagonist uit 'Onland', zijn eerste, trottoirroman die sinds gisteren in de winkel ligt. Kijk hem hier eens zitten, in De Verdraagzaamheid in Zaltbommel, het prachtige Grand Café dat uitkijkt over de Waal. Ongeschoren, ongekamd haar met de kleur van vuile sneeuw, shirt met vlekken. Zo kenden we hem als voorzitter van FC Den Bosch, waar hij nu in de Raad van Toezicht zit. Toen hing het overhemd bovendien meestal ook nog uit zijn broek; in kringen van de Bossche stropdassenmiddelenstand werd er schande van gesproken. In 'Onland' wordt

Een scheurtje hier, een vetlek daar en een restje tandpasta

de hoofdpersoon trouwens ergens beschreven als een dikke, expres slordig gemancuurde man met een scheurtje in zijn borstzak, een vetlek op de mouw en een restje tandpasta in de mondhoek. In het boek leren we Harrie kennen verder als een zakenman met een van nature 'buigzame, priesterlijke benadering, eentje waarbij het ego van de gesprekspartner kan groeien en bloeien'. Zo is Harrie dus, Jan ook? De vraag is van belang, want Jan Schouten is een even fascinerend als complex heerscher. Zijn reactie: 'Ik ben gewiekster dan je denkt.' Een half uur later: 'Hij is, als velen, een mens van tegenstellingen. Schouten (68) is tientallen kilogrammen te zwaar, maar maatschappelijk totaal geslaagd, als eigenaar van het almaar uitdijende opleidingsinstituut Schouten & Nelissen.

Over zijn persoonlijke liefdesleven wenst hij niet uit te weiden. Hij is meer dan dertig jaar getrouwd. 'En dat zal wel altijd zo blijven.' Romanfiguur Harrie Schot is ook veel te dik en ook maatschappelijk geslaagd, toevallig ook directeur van een instituut. Zijn vrouw heeft hem verlaten, misschien zelfs wel verraden, met een vriend die hem ongemerkt een oor heeft aangenaaid, zo blijkt in de loop van de spannende geschiedenis. Louter toevallige overeenkom-

'Het boek was er, maar hoe krijg je het eruit'

sten...?

Aan het tafeltje in De Verdraagzaamheid, waar het zachte licht boven de Waal ons warm stemt, zwemmen Schoutens blauwe ogen in een vlieg gezicht dat een leven van turbulentie, maar ook stille tevredenheid uitdrukt. Theo van Gogh zou op hem zijn gaan lijken, als hem de tijd was gegund. Ook een non-conformist.

Je boek is een tijkje omvangrijk. 'En dan heb ik er nog 200 pagina's uit geschraapt. Je schrijft feitelijk twee boeken, er gaat zo veel uit... Ik heb het tien, elf keer gereviseerd in vier jaar tijd. Na een jaar dacht ik: nog drie maanden en het is af. Nou... Ik heb twee beginnersfouten gemaakt. Ik vertelde tegen iedereen dat ik een boek aan het schrijven was. En ik dacht te snel dat ik er gauw af zou zijn. Na twee jaar heb ik een uitgeverij aangeboden. Die zeiden: 'Ga het eerst nog maar eens vier keer herschrijven.' En dat valt niet mee. Je wordt langzaam blind als eerste lezer en brood wordt langzaam oud.'

Wat heb je met die 200 pagina's la-

ten vallen, extra verhaallijn?

'Ja. Het werkte te personalistisch, ging ovde tadoorgang van mijn idealen zijn commentaar op de paarse en.'

Grappig dat je over mijn idealen hebt, je bedoelt idealen van je hoofdpersoon

'Het gaat oeven man die ergens achter de dijk woont, die wel wordt aangesproken door het nieuws uit drotte wereld, maar die verder ziggen leven leidt. Tot hij een enoet omhakken. Dan begint fgezeik.'

Waar kwam drang vandaan om een roman te schrijven?

'Ik gaf leidinan een bedrijf, maar dan bez bezig met de wereld van overvragen. Ik wilde ook iets ambachtks doen. Schrijven is ambachtel. En het boek was er al, de vraavas alleen: hoe krijg ik het eruit.'

Zo doet de behouwer het. Het beeld is er al, e krijg ik het uit de steen?

'Ik voelde mmeer verwant met de archeologie met borsteltjes

en lepletjes iets uit de grond haalde; geleidelijk kwam het allemaal bloot. Dat was mijn beeld.'

Zijn boek speelt in Zaltbommel, in de Bommelerwaard in het algemeen, deels in Den Bosch, even in Silva Ducis aan de Parade. Het is volgens de uitgever een psychologische, maar feitelijk een naturalistische roman, over een machteloze man die de wezenlijke dingen over zich heen laat gaan en niet tot actie in staat blijft. Een man die het slachtoffer is van een omgekeerd Oedipus-complex: zijn vader doodt hem als het ware (door zichzelf dood te houden), zijn moeder wil met hem naar bed. Freudiaans is het vaker, wat niet hoeft te verbazen van een psycholoog Schouten. 'Een van mijn meelezers zei: 'Op papier kom je gemakkelijker met je gevoelens voor de dag dan in gesprekken.' Misschien heb ik het schrijven dus nodig.'

Hij komt graag naar voren als een man die de maatschappij wat hartelijker zou willen maken, maar zegt dus evengoed gehaaid te

Jan Schouten

- ▶ Werk: voorzitter holding SNR Schouten Global bv.
- ▶ Opleiding: afgestudeerd psycholoog. Schreef in studententijd verhalen. 'Ik was 16 toen ik op het podium van het Casino stond, het tegenwoordige Theater aan de Parade, voor de eerste prijs in een landelijke opstelwedstrijd. Later won ik een scenarowedstrijd.'
- ▶ Boeken: schreef een stuk of tien boeken, over assertiviteit, persoonlijke kracht, hoe organisaties met mensen moeten omgaan.
- ▶ 'Onland', uitgeverij Van Genneep, paperback, 464 blz., 22,50 euro.

zijn dan menigen wellicht denkt. Wat overheerst is toch de eeuwige verwondering over ieders machteloosheid in de liefde. Dat is ook de kernvraag van Harrie Schot: 'Hoe kan ik van mensen blijven houden, al weet ik dat ze me gaan verlaten? Of zelfs verraden, een kunstje of flikken?' Is het ook zijn eigen kernvraag?

Zijn boek heeft mooie zinnen en volop mooie, deels zelfbedachte woorden: verzelfmoorden, op reep gaan, ingevulde vrouwen, faalnut, dingdoende, een blak gezicht. Zinnen: 'Een formate ganzen vloog over en volgde de glinsterende Waal, kwebbeleid als een groep fietsende scholieren.' ... dan zal ik hem hoogstpersoonlijk de hersens inslaan, hem kwellen, tot hij zijn sneekbedes uitkrijst in het wegge-

'Ik wil schrijver zijn, ik ga nog grenzen opzoeken, ik weet nog niet welke'

logopediseerde dialect van wdar hij vandaan komt. 'Hij schrok van zijn woorden. Zij hadden de valse toon van een receptieganger.' 'Waarom zongen mensen liedjes vol liefdesverdriet? Hoop tegen beter weten in? Of was het een manier om jezelf in te enten tegen de scheiding die onherroepelijk in het verschuut lag?'

Schouten heeft het allemaal bedacht tijdens sessies van twee, drie uur per dag, op zijn werkkamer, met een sigarette, wat Cola Light en muziek van Miles Davis en Cecilia Bartoli.

En nu?

'Ik wil schrijver zijn. Ik ga nog grenzen opzoeken, ik weet alleen nog niet welke. Maar ik doe het erbij, ik heb altijd twee, drie projecten onder handen. Ik geloof dat Gerrit Krol zich op zeker moment helemaal ging toelaggen op het schrijven, zelfs op Vrieland ging wonen. Het werd een puinhoop. De meeste schrijvers hebben er nog wat bij.'

Die uitspraak krijgt een extra, komische lading voor wie 'Onland' helemaal leest en op de laatste bladzijde verzeild raakt. Na 464 bladzijden ziet de lezer immers hoe Harrie Schot subtiel en weergaloos revanche neemt voor die door hem zo betreurd scheiding. Over dat verraad laat hij ons in het ongewisse...